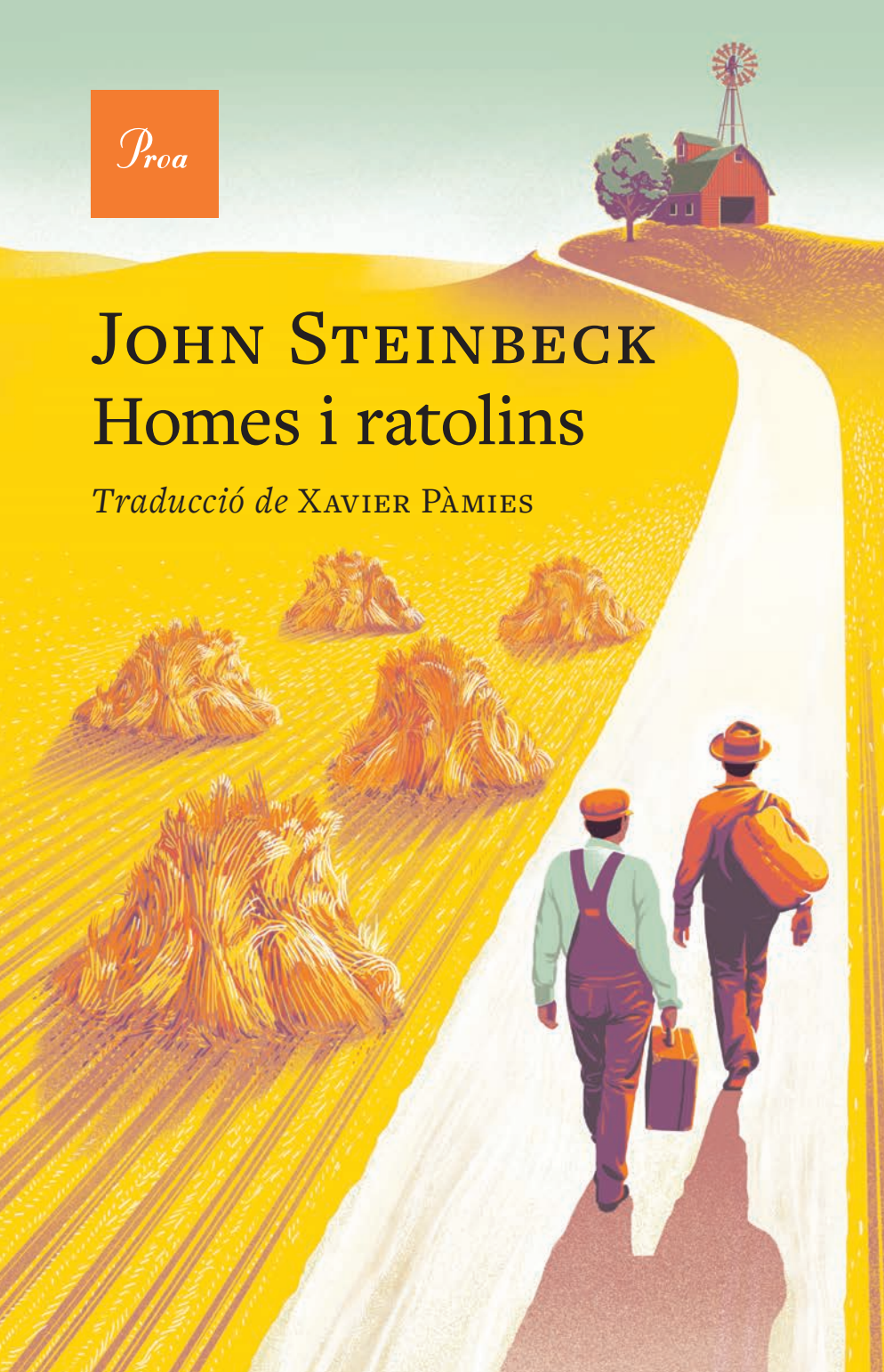

Proa

JOHN STEINBECK

Homes i ratolins

Traducció de XAVIER PÀMIES

JOHN STEINBECK
HOMES I RATOLINS

Traducció de Xavier Pàmies

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: octubre del 2024

Títol original: *Of Mice and Men*
© 1937 by John Steinbeck
Copyright renewed by John Steinbeck, 1965

This edition is published by arrangement with McIntosh and Otis Inc.,
through International Editors & Yáñez Co' S.L.

© de la traducció: Xavier Pàmies, 2024

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Institució
de les Lletres
Catalanes

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-19657-85-5

DIPÒSIT LEGAL: B. 17.281-2024

Composició: Grup62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Unes quantes milles al sud de Soledad, el riu Salinas s'atansa a la falda de la serra i flueix encaixonat i verd. L'aigua és tèbia, però, perquè ha passat centellejant a ple sol pel llit de sorra groga abans d'arribar a l'estretor de la gorga. En un costat del riu, els vessants daurats de la muntanya s'enfilen cap a l'aspra i rocosa serra de Gabilan, però per la banda de la vall l'aigua està vorejada d'arbres: salzes tendres i verds a la primavera, amb les branques baixes carregades de brossa de les riuades de l'hivern, i plàtans de tronc i brancam d'escorça blanca i clapejada que s'inclinen sobre la gorga. A la platja sorrenca de sota els arbres, la fullaraca hi fa un tou tan gruixut i sec que un llargandaix fa brogit si hi passa corrent. Els conills surten d'entre les mates cap al tard per estar-se a la sorra, i els aigualleixos estan coberts de les petjades noc-

turnes dels mapatxes, dels dits separats dels gossos dels ranxos i de les empremtes dels peus forcats dels cervos que hi acuden a beure a la nit.

Per entre els salzes i els plàtans hi ha un corriol molt fressat pels infants que baixen dels ranxos a banyar-se a la gorga fonda, i molt fressat per rodamons que a la tarda s'hi acosten amb pas feixuc des de la carretera per sopar i acampar vora l'aigua. Davant de la baixa branca horitzontal d'un gran plàtan hi ha un tou de cendra de moltes fogueres; i la branca està llisa de tants homes que s'hi han assegut.

La tarda d'un dia calorós va començar a fer moure l'aire entre les fulles. L'ombra s'anava enfilant vessant amunt cap a les carenes. A la platja de sorra els conills estaven tan quiets com petites roques grises esculpides. I de sobte, de la banda de la carretera general, va arribar un trepig de peus sobre la fullaraca seca dels plàtans. Els conills es van afanyar a emboscar-se sense fer remor. Un berrat pescaire es va enlairar amb esforç i se'n va anar batent d'ales riu avall. L'indret va quedar un moment sense vida, i de cop dos homes van arribar pel corriol a la clariana de vora la gorga verda.

Havien anat pel corriol en fila, i a la clariana van seguir l'un darrere l'altre. Tots dos anaven amb pantalons de roba texana i caçadora texana amb botons de llautó. Tots dos duïen barrets negres deformats i una flassada cargolada a les espatlles. L'home de davant era menut i eixerit, moreno de cara, d'ulls vius i faccions anguloses i acusades. Tenia totes les parts del cos ben perfilades: les mans petites i fortes, els braços prims, el nas afilat i ossut. Darrere seu tenia el seu contrari: un home gros, de cara amorfa, ulls grossos i clars, i espatlles amples i encorbades; i caminava amb pas feixuc, arrossegant els peus una mica, tal com un os arrossega les grapes. Caminant no feia gronxar els braços, sinó que li penjaven inerts als costats.

L'home de davant es va parar en sec al mig de la clariana, i el de darrere va estar a punt de topar-hi. Es va treure el barret i hi va passar el dit per la badana per treure'n la suor. El seu fornit company va deixar caure les flassades, es va tirar a terra i es va posar a beure a grans glopades amorrat a la superfície verda de la gorga, esbufegant dintre l'aigua com un cavall. L'home menut se li va acostar, neguitós.

—Lennie! —va dir en to brusc—. Lennie, per l'amor de Déu, no beguis tanta aiga. —En Lennie va seguir esbufegant amb la cara a la gorga. L'ho-

me menut es va ajupir per sacsejar-lo per l'espatlla—. Lennie, que et trobaràs malament com ahir la nit.

En Lennie va enfonsar tot el cap a l'aigua, amb el barret i tot, i es va asseure a la riba mentre el barret li degotava sobre la jaqueta blava i li baixaven regalims per l'esquena.

—És bona —va dir—. Beu-ne, George. Fes-ne un bon glop.

Va fer un somriure de felicitat.

En George es va despenjar el farcell i el va deixar amb delicadesa a terra.

—No ho sembla, que sigui bona —va dir—. Té verdet.

En Lennie va ficar una mica la seva manassa a l'aigua, va agitar-hi els dits per xarbotar-la, i l'aigua va començar a fer ones concèntriques que van arribar fins a l'altra riba i en van tornar. En Lennie se les va quedar mirant.

—Mira, George; mira què hi fet.

En George es va agenollar a la vora de la gorga i va beure amb moviments ràpids fent cassola amb la mà.

—Té bon gust —va admetre—. Però no sembla que corri. No se n'ha de beure mai, Lennie, d'aiga que no corre —va dir, en to displicent—. Tu beuries aiga d'un bassal, si tinguessis set.

Va tirar-se aigua al cap amb totes dues mans i se la va passar per tota la cara, per sota la barbeta i pel clatell. Després es va tornar a posar el barret, es va empènyer enrere amb les mans per separar-se del riu, va arronsar els genolls i se'ls va agafar amb els braços. En Lennie, que havia estat observant-lo, el va imitar amb tota exactitud. Es va empènyer enrere, va arronsar els genolls, se'ls va agafar amb els braços i va mirar en George per veure si ho havia fet bé. Va tirar-se el barret endavant perquè li tapés una mica més els ulls, tal com el tenia en George.

En George contemplava l'aigua amb cara de mal humor. Tenia les vores dels ulls vermelles del sol. Va dir amb disgust:

—Hauríem pogut arribar perfectament al ranxo si 'quet conductor d'autobús desgraciat hagués sapigut què deia. «És un trosset més avall seguint la carretera», diu. «És un trosset més avall». Casi quatre milles, són, redeu! No ha volgut parar a la porta del ranxo, ves. Li ha fet mandra parar. Redeu; aquet és capaç de no fer parada ni a Soledad. Ens fa baixar i diu: «És un trosset més avall». Segur qu'és més, de quatre milles. I quin dia de calor, redeu.

En Lennie el va mirar com qui no gosa.

—George.

—Què mana?

—On 'nem, George?

L'home menut va donar una estrebada a l'ala del barret i va fulminar en Lennie amb la mirada.

—Que ja no te n'enrecordes? T'ho hauré de tornar a dir? Que arribes a ser ximplet, Déu meu!

—No me n'enrecordo —va dir en Lennie, fluix—. Hi procurat que no se me n'anés del cap, George, t'ho juro.

—Entesos; entesos. Doncs t'ho torno a dir. No tinc atra feina. Ja em puc passar la vida explicant-te quansevol cosa, que se te'n va del cap i t'ho haig de tornar a explicar.

—Hi procurat que no se me n'anés —va dir en Lennie—, però se me n'ha anat. Me n'enrecordo dels conills, George.

—Deixa'ls estar, els conills. L'única cosa que no se te'n va del cap són els conills. Aviam! Ara escolta bé, i procura enrecordar-te'n de tot perquè no tinguem merders. Te n'enrecordes, que estàvem asseguts mirant aquella pissarra en una vorera de Howard Street?

A en Lennie se li va il·luminar la cara amb un somriure.

—Sí, i tant, George, que me n'enrecordo; però què hi fèiem? Me n'enrecordo que han passat unes noies i que has dit, has dit...

—Deixa estar el que hagi dit. Te n'enrecordes que hem entrat a Murray & Ready perquè ens donguessin un carnet de treball i un bitllet d'autobús per cada un?

—Ai, sí, sí, George; ara me n'enrecordo. —En Lennie va córrer a ficar-se les mans a les butxaques laterals de la caçadora, i tot seguit va dir fluix—: George, no tinc els meus. Els dec 'ver perdut.

I va mirar a terra, abatut.

—No els has arribat a tindre, ximplet. Tinc aquí els de tots dos. Que et penses que et deixaria que duguessis el carnet de treball?

En Lennie va somriure, alleujat.

—Em... em pensava que me l'havia guardat a la butxaca.

I es va ficar la mà a la butxaca una altra vegada.

En George va mirar-lo fixament.

—Què t'havies tret de la butxaca?

—No hi tinc re, a la butxaca —va dir en to murri.

—Ja ho sé, que no hi tens re. Ho tens a la mà. Què tens a la mà? Què hi amagues?

—No hi tinc re, George, t'ho juro.

—Vinga, do-m'ho.

En Lennie va estendre el braç amb la mà tancada cap a la banda contrària on era en George.

—És un ratolí i prou, George.

—Un ratolí? Un ratolí viu?

—No; mort; és un ratolí mort. No l'hi mort jo, George; t'ho juro! Me l'hi trobat. L'hi trobat mort.

—Do-me'l! —va dir en George.

—Va, George, deixa'm tenir-lo.

—Que me'l donguis!

En Lennie va obrir el puny a poc a poc, obedient. En George va agafar el ratolí i el va llançar cap a les mates de l'altra banda de la gorga.

—Per què el vols, un ratolí mort, si 's pot sapiguer?

—Per acariciar-lo amb el dit gros mentre caminem —va dir en Lennie.

—Doncs mentre vagis amb mi no n'acariciaràs cap, de ratolí. Te n'enrecordes, d'on anem?

En Lennie va fer cara d'haver quedat sobtat, i tot seguit es va amagar la cara entre els genolls de vergonya.

—Se me n'ha tornat a anar del cap.

—Ai Déu meu —va dir en George amb resignació—. Aviam; 'nem a treballar en un ranxo com el de més al nord d'on venim.

—Com vols dir, de més al nord?

—De Weed.

—Ai, sí; ja me n'enrecordo; de Weed.

—Aquet ranxo on 'nem és a un quart de milla

cap allà baix. Quan hi arribem demanarem per l'amo. I escolta'm: et donaré el carnet de treball, p'rò no obris la boca. Tu estigue't sense dir re. Si veu que ets un pobre ximplet no 'ns donarà feina; p'rò si 't veu treballar abans de sentir-te parlar, ho tindrem coll avall. M'has entès?

—Sí, George; t'hi entès.

—Molt bé. Quan 'nem a veure l'amo què faràs?

—Doncs... —va dir en Lennie, pensant, amb la cara contreta de tant pensar—. Doncs... m'estaré sense dir re.

—Sí senyor. Molt ben dit. Ara repeteix-ho un parell o tres de vegades, i així segur que no se te n'anirà del cap.

En Lennie es va posar a remugar en veu baixa:

—M'estaré sense dir re; m'estaré sense dir re; m'estaré sense dir re...

—Molt bé —va dir en George—; i tampoc faràs cap disbarat com el que vas fer a Weed.

En Lennie va fer cara de desconcert.

—Què vaig fer, a Weed?

—Què, també se te n'ha anat del cap, això? Doncs no t'ho penso recordar, perquè 'ncara hi tornaries.

De cop en Lennie hi va caure, i se li va il·luminar la cara.

—Ens van fotre fora, de Weed —va exclamar, eufòric.

—Què coi ens van fotre fora! —va dir en George, en to disgustat—. Vem fotre el camp. Ens van 'nar al radere, p'rò no ens van enxampar.

En Lennie va fer una rialleta entremaliada.

—D'això sí que me n'enrecordo.

En George es va ajaure a la sorra d'esquena i va encreuar les mans sota el clatell, i en Lennie el va imitar, aixecant el cap per veure si ho feia igual.

—Ja me'n dones, de maldecaps —va dir en George—. Viuria ben tranquil i content, si no t'hagués d'arrossegar. Viuria ben tranquil, i podé trobaria una dona.

En Lennie va quedar un moment en silenci, i després va dir en to il·lusionat:

—Treballarem en un ranxo, George.

—Sí senyor. Veig qu' ho has entès. P'rò passarem la nit aquí, i per una bona raó.

S'anava fent fosc de pressa. Només els pics de la serra de Gabilan flamejaven amb la llum del sol que se n'havia anat de la vall. Una serp d'aigua va solcar la gorga, amb el cap alçat com un petit periscopi. El corrent feia gronxar una mica els canyissos. Cap a la banda de la carretera, lluny, un home va dir alguna cosa amb veu forta, i un altre li va respondre també alt. El brancam dels plàtans

va remorejar amb una ràfega de vent que va parar tot seguit.

—George, per què no 'nem al ranxo a sopar? Al ranxo tindran sopar.

En George es va girar de costat.

—No cal qu' ho entenguis. Aquest racó m'agrada. Demà 'ns tocarà treballar. En venint hi vist màquines de batre; això vol dir que haurem de carregar sacs de gra a dalt dels carros i acabarem llomats. Aquesta nit em penso quedar aquí 'stirat mirant el cel.

En Lennie es va posar de genolls i va abaixar la vista cap a en George.

—No soparem?

—Si arreblegues un feix de vímets secs, sí. Al farcell hi tinc tres llaunes de mongetes. Tu prepara la foguera. Quan tinguis la llenya a punt et donaré un misto. Llavors escalfarem les mongetes i soparem.

En Lennie va dir:

—Les mongetes m'agraden amb quètxap.

—Doncs no 'n tinc, de quètxap. Va, ves a buscar una mica de llenya i no t'encantis, que aviat serà fosc.

En Lennie es va aixecar a poc a poc i es va perdre entre les mates. El George no es va bellugar d'on era i es va posar a xiular fluix. Per la ban-

da cap on en Lennie havia anat, riu avall, es va sentir un clapoteig d'aigua. En George va parar de xiular per escoltar.

—Pobre infeliç —va dir a sotaveu.

I es va tornar a posar a xiular.

Al cap de no gaire en Lennie va tornar obrint-se pas entre les mates. A la mà hi duia un sol vímet. En George es va incorporar.

—Aviam —va dir en to eixut—. Do'm el ratolí!

En Lennie, però, va adoptar una actitud afectada d'innocència.

—Quin ratolí, George? No 'n tinc cap, de ratolí.

En George va estendre la mà.

—Va, do-me'l. No m'enganyaràs pas.

En Lennie va dubtar, va fer-se enrere i es va quedar mirant amb ulls esgarriats cap a la banda de les mates com si volgués fugir. En George va dir en to fred:

—Penses donar-me aquet ratolí, o vols rebre?

—Que et dongui el què, George?

—Ja ho saps, el què. Do'm el ratolí.

En Lennie es va ficar la mà a la butxaca de mala gana. La veu se li va trencar una mica.

—No 'ntenc per què no 'l puc tindre. No és de ningú, 'quet ratolí. No l'hi pas robat. L'hi trobat tirat al marge de la carretera.

En George seguia amb la mà estesa amb gest imperiós. A poc a poc, com un gos que no vol tornar una pilota a l'amo, en Lennie se li va acostar, va recular i va tornar a acostar-se-li. En George va picar de dits amb un esclafit sec, i immediatament en Lennie li va deixar el ratolí a la palma de la mà.

—No feia re dolent, amb el ratolí, George; l'acariciava i prou.

En George es va aixecar i va llançar el ratolí tan lluny com va poder en direcció a la penombra de les mates, i després va anar fins a la vora de la gorga a rentar-se les mans.

—Ets un beneit. Que et penses que no hi vist que tenies les sabates molles d'haver travessat el riu per 'nar a buscar-lo? —Va sentir que ploriquejava i es va girar en rodó—. Què fas gemegant com una criatura? Per l'amor de Déu; un home-nàs com tu! —A en Lennie li va començar a tremolar el llavi i se li van fer llàgrimes als ulls—. Va, Lennie! —En George va arrepenjar la mà a l'espatlla d'en Lennie—. No te'l prenc només per fer-te la punyeta. Aquet ratolí estava mig podrit, Lennie; i a més a més l'has xafat de tant acariciar-lo. Ja 'n trobaràs un altre que estigui bé, i te'l deixaré tindre un temps.

En Lennie es va asseure a terra amb el cap baix.

—No sé on n'hi pot haver un atre, de ratolí. Me n'enrecordo d'una senyora que me'n donava; tots els que tenia. P'rò 'questa senyora no és aquí.

En George va riure per sota el nas.

—Una senyora? No te n'enrecordes ni de qui era, aquesta senyora. Era la teva tia Clara. I va deixar de donar-te'n perquè sempre els acabaves matant.

En Lennie va aixecar els ulls cap a en George amb expressió trista.

—Eren molt petits —va dir, justificant-se—. Els acariciava, i llavors em mossegaven els dits i jo els estrenyia el cap una mica, i es morien... per culpa de ser tan petits. Aviam si podem tindre conills aviat, George, que no són tan petits.

—Deixa'ls estar, els conills. I ja s'ha vist que no en pots tindre, de ratolins vius. La teva tia Clara te'n va donar un de goma i no 'l vas volguer.

—No 'nava bé per acariciar-lo —va dir en Lennie.

L'incendi de la posta de sol es va apagar als pics de la serra, el crepuscle va envair la vall i enmig dels salzes i els plàtans va augmentar la penombra. Una carpa grossa va pujar fins a flor d'aigua, va boquejar i es va tornar a submergir misteriosament en la negror de la gorga escampanant-hi una ondulació d'anells concèntrics. Da-

munt, les fulles van tornar a remorejar, i uns quants flocs de borro dels salzes en van baixar fins a quedar a la superfície de la gorga.

—Vas a collir llenya o no? —va exclamar en George—. A radere d'aquell platan n'és ple. És fusta duta per les riuades. Va, ves-hi.

En Lennie va anar fins a darrere l'arbre que se li deia i en va tornar amb un braçat de fullaraca i branquillons. Va deixar-ho tot fent pila sobre el tou de cendra i va anar a buscar-ne unes quantes vegades més. Gairebé s'havia fet de nit del tot. Sobre l'aigua es va sentir el brunzit d'unes ales de tórtora. En George es va acostar a la pila de llenya i va encendre la fullaraca seca. Les flames van fer espetegar els branquillons i el foc va anar agafant. En George va desfer el seu farcell i en va treure tres llaunes de mongetes. Va deixar-les a la vora del foc, arran de les flames però sense que el foc les arribés a tocar.

—Hi ha mongetes per quatre persones —va dir en George.

En Lennie el va mirar des de l'altra banda de la foguera. Va dir en to resignat:

—M'agraden amb quètxap.

—Doncs no 'n tenim —va replicar en George—. Sempre vols el que no tenim. Redeu; si 'nés sol viuria ben bé. Trobaria feina, treballaria i viuria tran-

quil. No tindria maldecaps, i quan arribés a final de mes rebria els meus cinquanta dòlars i 'niria al poble a gastar-me'ls en el que volgués. Em podria passar tota la nit en una casa de putes, si volgués. Podria anar a menjar on em semblés, en un hotel o 'llà on fos, i demanar quansevol cosa que em vingués de gust. I tot això podria fer-ho cada mes. I comprar-me tant de whisky com volgués, o 'nar a una sala de joc a jugar a cartes o al billar. —En Lennie es va agenollar i es va quedar mirant en George a través de les flames, amb una ganyota d'esglai a la cara de veure'l tan enfadat—. P'rò amb què em trobo? —va prosseguir en George amb ràbia—. Que t'haig d'arrossegat a tu! Et fan fora de totes les feines i em fas perdre totes les que trobo. M'obligues a anar amunt i avall continuament. P'rò això encara. Fas disbarats. Et fots en merders i te n'haig de treure. —Havia anat apujant el to de veu, i ara gairebé cridava—. Ets un pobre ximple. Sempre em fots en embolics. —Va imitar les maneres afectades que adopten les nenes quan s'escarneixen entre elles—. «No-més volia tocar-li la roba, a aquella noia; només volia passar-hi la mà com si fos un ratolí...». Com volies que ella ho sapigués, que només li volies tocar el vestit? Ella va fer un bot i tu vas seguir-hi agafat com si fos un ratolí. I 's va posar a xisclar i

'ns vem haver de passar tot el dia ficats en aquella sèquia mentres tothom ens buscava, i vem haver de fugir de nit. Sempre n'ha de passar alguna aixís; sempre. M'agradaria tancar-te en una gàbia amb una pila de ratolins i deixar-t'hi perquè t'hi 'ntretinguessis.

La ràbia li va desaparèixer de cop. Va mirar la cara d'esglai d'en Lennie a través de les flames, i tot seguit es va quedar mirant el foc amb aire avergonyit.

Ja era ben fosc, però les flames il·luminaven els troncs dels arbres i la curvatura de les branques de sobre. En Lennie va voltar la foguera de quatre grapes, com si no gosés, fins a arribar a la vora d'en George. S'hi va arrupir al costat. En George va girar les llaunes de mongetes perquè el foc les escalfés de l'altre costat. Va fer veure que no s'havia adonat que tenia en Lennie a tocar.

—George —va dir en Lennie molt fluix, però no va obtenir resposta—. George!

—Què vols?

—Ho hi dit de broma, George. No vui quètxap. No 'n pendria ni que en tingués al davant.

—Si 'n tinguéssim te'n deixaria pendre.

—Però no 'n pendria, George. Te'l deixaria tot per tu. Te'n podries cobrir totes les mongetes i jo ni 'l tocaria.

En George seguia contemplant el foc amb expressió taciturna.

—Quan penso en com podria estar de bé sense tu, em desespero. No puc estar mai tranquil.

En Lennie seguia agenollat. Va desviar la mirada cap a la foscor de l'altra banda del riu.

—George, vols que me'n vagi i et deixi 'n pau?

—I on collons 'niries?

—On fos. Me'n podria anar cap a aquestes muntanyes. Segur qu'hi trobaria alguna cova.

—I què menjaries? No tens prou cervell per trobar menjar.

—Alguna cosa trobaria, George. No necessito cap bon menjar amb quètxap. M'estiraria al sol i ningú m'empiparia. I si 'm trobés un ratolí, me'l quedaria. No me'l pendria ningú.

En George va clavar la mirada en en Lennie.

—T'hi tractat malament, oi?

—Si no 'm vols, me'n 'niré per 'questes muntanyes i hi buscaré alguna cova. Me'n puc 'nar ara mateix.

—Escolta, escolta! Feia broma, Lennie. Vui seguir tenint-te amb mi. P'ró és que sempre els mates, els ratolins. —Va callar un moment—. Ja voràs què farem, Lennie. De seguida que pugui 't regalare un cadell. Podé un cadell no 'l mataràs. Serà millor que els ratolins. I podràs acariciar-lo més fort.

En Lennie no va picar. Es va adonar que tenia en George a les seves mans.

—Si no vols que em quedi amb tu només has de dir-m'ho, i me'n 'niré per aquestes muntanyes a viur'hi tot sol. I no hi haurà ningú que em prengui cap ratolí.

En George va dir:

—Esclar que vui que et quedis amb mi, Lennie. Si estiguessis tot sol encara et pendrien per un coiot i 't clavarien un tret, Déu nos en guard. Seguirem junts. Si la teva tia Clara fos viva no voldria que voltessis sol pel món.

En Lennie va dir en to entremaliat:

—Explica'm allò que m'has explicat atres vegades.

—El què?

—Allò dels conills.

En George el va engegar.

—No m'atabalis.

En Lennie va insistir.

—Va, George, explica-m'ho. Va, George, sisplau; com m'ho has explicat atres vegades.

—T'agrada, eh? Doncs vinga, t'ho explicaré i després soparem... —A en George se li va fer una veu més greu, i es va posar a escandir rítmicament les paraules com si les hagués dites ja moltes vegades—. La gent com nosatres, que treba-

llen als ranxos, són la gent més solitària d'aquet món. No tenen família. No són d'enlloc. Arriben a un ranxo, guanyen uns diners, i després van al poble a gastar-se'ls, i no se n'adonen que ja estan matant-se treballant en un atre ranxo. No miren més enllà.

En Lennie estava entusiasmat.

—Sí que és aixís, sí... Ara explica com som nosatres.

En George va prosseguir.

—Nosatres no som aixís. Nosatres tenim un futur. Tenim algú amb qui parlar que's preocupa per nosatres. No hem d'anar a cap bar a deixar-hi els calés perquè no tinguem cap atre lloc on 'nar. Si aquesta gent acaba a la presó s'hi pot florir perquè ningú s'interessa per ells. P'rò nosatres no.

En Lennie el va tallar.

—P'rò nosatres no! I per què? Doncs perquè... perquè jo 't tinc a tu, i tu 'm tens a mi; per 'xò.

—Va riure d'entusiasme—. Segueix, George!

—T'ho saps de memòria. Pots seguir tu.

—No; tu. Jo 'm deixo coses. Explica què passarà.

—Com vulguis. Algun dia tindrem prous diners per comprar-nos una caseta amb un parell d'acres de terra, i una vaca i quatre porcs...

—I viurem com uns senyors —va exclamar en

Lennie—. I tindrem conills. Segueix, George. Explica què tindrem a l'hort, i allò dels conills a les gàbies i la pluja i l'hivern i l'estufa, i que el tel de la llet serà tan espès que casi no 's podrà tallar. Explica tot això, George.

—Explic'-ho tu. Ja t'ho saps tot.

—No; vui qu' ho expliquis tu. Si ho explico jo no és igual. Va, George, segueix. Explica com cuidaré els conills.

—Doncs —va dir en George— tindrem un hort ben gran, i una conillera, i gallines. I quan plogui a l'hivern direm a la feina que s'espera i encendrem l'estufa i ens hi estarem a la vora sentint la pluja tamborinejant a la teulada... Va, prou! —Es va treure la navalla de la butxaca—. Hem de deixar-ho aquí.

Va enfonsar la navalla a la tapa d'una de les llaunes de mongetes, va obrir la llauna i la va passar a en Lennie. Després va obrir l'altra. D'una butxaca va treure dues culleres i en va allargar una a en Lennie.

Es van asseure a la vora del foc i van començar a devorar les mongetes mastegant amb ganes. A en Lennie li queia alguna mongeta per un costat de la boca. En George va apuntar-lo amb la cullera.

—Què diràs demà si l'amo 't demana alguna cosa?

En Lennie va parar de mastegar i es va empassar el que tenia a la boca. Va fer cara de concentrat.

—Doncs... no li diré re.

—Sí senyor! Molt bé, Lennie! Podé sí que vas millorant. Quan tinguem aquell parell d'acres et deixaré cuidar els conills tota la nit. Això si se-gueixes enrecordant-te'n de les coses com ara.

—Me n'enrecordaré —va dir en Lennie, amb la veu mig escanyada per l'orgull.

En George va tornar a fer-li un gest amb la cullera.

—Escolta, Lennie. Vui que et fixis en aquet lloc i te n'enrecordis d'on és. El ranxo és a un quart de milla seguint riu amunt pel camí.

—Me n'enrecordaré —va dir en Lennie—. Bé me n'he enrecordat que no 'via de dir re.

—És v'ritat. Doncs escolta'm bé, Lennie. Si per casualitat et fiquessis en algun merder com t'hi fiques sempre, vui que vinguis aquí. I t'amagues enmig de les mates.

—M'amago 'nmig de les mates —va dir en Lennie arrossegant les paraules.

—T'amagues enmig de les mates i t'hi quedes fins que vingui a buscar-te. Te n'enrecordaràs?

—Esclar que me n'enrecordaré, George. M'amago 'nmig de les mates fins que vinguis.

—P'rò segur que no 't ficaràs en cap merder; perquè si t'hi fiques, no 't deixaré cuidar els conills.

Dit això, en George va tirar la llauna cap a les mates.

—No 'm ficaré en cap merder, George. No diré re.

—Entesos. Porta el farcell fins aquí a la vora del foc. Hi dormirem bé. Estirats de panxa enlaira, amb les fulles a sobre. No posis més llenya a la foguera. La deixarem apagar-se.

Van preparar el jaç a la sorra, i a mesura que el foc minvava, el cercle de llum es va anar fent més petit; les corbes de les branques van desaparèixer i tan sols una claror feble indicava on eren els troncs dels arbres. En Lennie va demanar en veu alta enmig de la foscor:

—George, dorms?

—No. Què vols?

—Tinguem conills de colors diferents, George.

—Fet —va dir en George amb veu de son—. De vermells, de blaus i de verds, Lennie. I tants com vulguis.

—I de pèl llarg, George, com els que vaig veure a mercat a Sacramento.

—De pèl llarg. Fet.

—Perquè també podria anar-me'n, George, a viure en una cova.

—A fer punyetes, podries 'nar-te'n —va dir en George—. Va, calla.

La roentor de les brases es va anar apagant. Serra amunt va aücar un coiot, i des de l'altra banda del riu li va respondre un gos. La fulla dels plàtans remorejava amb l'aire nocturn.